

Т О Л О С Р А Д З І М Ы

№ 52 (837)
Жнівень
1964 г.
Ціна
2 кап.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

Струменяць ліпы пах мядовы...
Спякотна... Сонца—кожны дзень.
Фарбуе жоўтай фарбай бровы,
У полі спеючы, ямень.
У лузе людзі сена сушаць,
Растуць духмяныя стагі,
Высока ў небе коршак кружыць,
Як планерыст, свае кругі.
Гудуць камбайны... Гэта проба,
Але й жыва ўжо чакай.
Шчаслівы час у хлебараба —
Збіраць свой плённы ураджай.

Міхась МАШАРА.

Ш Д А М Ї Н А Ж Н І Е

Паспеў добры ўраджай у вялікім стэпавым краі—на дзесятках мільёнаў гектараў зямель, абуджаных да жыцця воляй партыі, працай і подзвігам народа. Пачалося адзінаццатае цаліннае жніво.

— У нас няма добрых пасаваў, усе выдатныя. Усё гаворыць за тое, што мы маем высокі, мабыць, вельмі высокі ўраджай, — паведамляюць з Паўлаўскага саўгаса Кустанайскай вобласці. Калектыў гэты славіцца тым, што абавязуся вырасціць два каласы, дзе рос

адзін, і, мяркуючы па ўсім, слова стрымаў.

Многага чакаюць ад пшанічных палёў усе гаспадаркі Цаліннага краю. За дзесяць год тут асвоена 19 мільёнаў гектараў зямель і больш чым у сем разоў узрасла за гэты час вытворчасць збожжа. У гэтым годзе саюзнікам хлебараба стала хімія: мінеральныя ўгнаенні атрымалі больш паўмільёна гектараў пасаваў, пяць мільёнаў гектараў збожжавых культур апрацавана гербіцыдамі.

Другая вестка з самага буйнога збож-

жавага раёна краіны — Адамаўскага: «Густой сцяной стаіць пшаніца на палях. Чатырыста — чатырыста пяцьдзесят сцяблоў на квадратным метры, трыццаць і больш зерняў у коласе».

— Мы вырастцілі добры ўраджай, — пішуць каратка алтайскія хлебарабы.

З мноства такіх жа добрых паведамленняў складаецца прыемная карціна. Спецыялісты і вучоныя лічаць, што абстаноўка для атрымання вялікага хлеба ў цалінных раёнах дабрэворная.

У каторы ўжо раз селі ў галёшу лакеі буржуазнай прэсы, якія прадказвалі

савецкім земляробам вялікі ўраджай расчараванню на асвоенай цаліне! Калі мінулы год, на рэдкасць засушлівы, і прынёс недарод, дык ужо ў гэтым годзе, нягледзячы на ўсе цяжкасці позняй вясны, ствараецца поўная магчымасць папоўніць яго з лішкам. Ураджай расчараванню пажнуць нашы непрыяцелі.

Цаліна жне. Тысячы і тысячы людзей вядуць машыны па неабсяжаму хлебнаму мору, а з палёў на такі і элеватары ідуць караваны аўтамабіляў, гружаных збожжам.

«КОСМАС—36» У ПАЛЁЦЕ

30 ліпеня 1964 года ў Савецкім Саюзе праведзен чарговы запуск штучнага спадарожніка Зямлі «Космас-36».

На борце спадарожніка ўстаноўлена навуковая апаратура, прызначаная для працягу даследаванняў касмічнай прасторы ў адпаведнасці з праграмай, аб'яўленай ТАСС 16 сакавіка 1962 года.

Каардынацыйна-вылічальны цэнтр вядзе апрацоўку наступваючай інфармацыі.

ЦІМ БАК У МІНСКУ

На працягу трох дзён у Мінску гасціў старшыня Камуністычнай партыі Канады Цім Бак з жонкай. Ён быў прыняты і меў гутарку з першым сакратаром ЦК Кампартыі Беларусі К. Т. Мазуравым і іншымі кіруючымі партыйнымі работнікамі.

Госць з Канады агледзеў

выдатныя мясціны беларускай сталіцы. Ён пабываў на трактарным заводзе, камвольным камбінаце, заводзе аўтаматычных лій. Калектывы гэтых прадпрыемстваў цёпла сустралі заручэжнага сябра. Цім Бак гутарыў з рабочымі, цікавіўся іх працоўнымі справамі, асабістым жыццём, расказваў аб рабочым класе і камуністах Канады.

Цім Бак з жонкай пабывалі таксама ў музеях Мінска, медыцынскіх і дзіцячых установах. У Беларускам таварыстве дружбы і культурнай сувязі з заручэжнымі краінамі яны гутарылі з кіруючымі работнікамі таварыства, глядзелі дакументальныя фільмы, якія расказваюць аб Беларусі.

Цім Бак падзяліўся сваімі ўражаннямі аб знаходжанні ў Беларусі з карэспандэнтам БЕЛТА.

— Наведанне Беларусі, — сказаў Цім Бак, — зрабіла на мяне велізарнае ўражанне. Нягледзячы на тое, што я пастаянна сачу за эканамічным і культурным развіццём Савецкага Саюза, я не думаў, што ў Беларусі адбыліся такія велізарныя змены за апошнія 20 гадоў, г. зн. з часу выгнання гітлераўскіх захопнікаў.

Мінск, на мой погляд, гэта адзін з прыгажэйшых гарадоў, якія я калі-небудзь бачыў. Я

Крымская ўраджай

● Генеральны сакратар Арганізацыі Аб'яднаных Нацый У Тан 30 ліпеня сустрэўся ў Інфармацыйным цэнтры ААН у Маскве з савецкімі і замежнымі журналістамі і адказаў на іх пытанні.

У Тан заявіў, што ў Маскве ён меў сардэчныя гутаркі са Старшынёй Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчовым і міністрам замежных спраў СССР А. А. Грамыкам. Гэтыя гутаркі, падкрэсліў ён, былі шчырыя і карысныя. У час іх былі абмеркаваны пытанні міжнароднага становішча і дзейнасці ААН.

Генеральны сакратар Арганізацыі Аб'яднаных Нацый заявіў: М. С. Хрушчоў хоча, каб ААН стала эфектыўным сродкам захавання міру.

Крымская ўраджай

● Расце малады горад беларускіх шахцёраў Салігорск. Гэтымі днямі наваселлі справяць яшчэ 160 сем'яў рабочых.

● Па пуцёчках прафсаюза ў здраўніцах адпачываюць сёлета дзесяткі рабочых Гродзенскага гарбарнага завода. Іх дзеці выдатна адчуваюць сябе ў піянерскім лагэры, які размешчаны ў маляўнічым кутку над Нёманам.

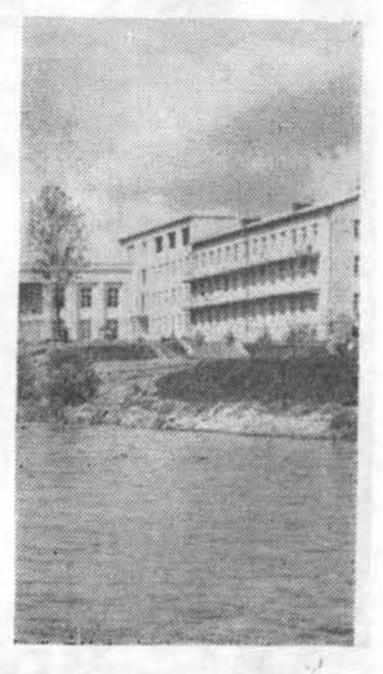
● Цэнтральны Камітэт КПСС і Савет Міністраў СССР накіравалі прывітанне працоўным Крымскай вобласці, у якім павіншавалі іх з вялікай працоўнай перамогай — паспяховым выкананнем плана продажу збожжа дзяржаве. Працоўнікі сельскай гаспадаркі вобласці паказалі выдатны

Крымская ўраджай

прыклад у барацьбе за збожжа. Вырасціўшы высокі ўраджай, калгасы і саўгасы вобласці пры плане 18 мільёнаў пудоў прадалі дзяржаве 19,6 мільёна пудоў збожжа. Праяўляючы высокі патрыятычны абавязак, працоўнікі крымскай вёскі вырашылі прадаць звыш плана 6 мільёнаў пудоў збожжа.

● У нашай рэспубліцы праводзіцца кінафестываль фільмаў вострава Свабоды, які знаёміць глядача з дасягненнямі маладога кубінскага кінамастацтва. У праграме фестывалю — мастацкія фільмы «Апавяданні аб рэвалюцыі», «Рэаленга 18», «Малады паўстанец», «12 крэслаў», а таксама дакументальныя карціны аб Кубе, пастаўленыя кубінскімі і савецкімі кінапубліцыстамі.

Новы санаторый на беразе возера Нарач.
Фота П. НІКІЦІНА.

ПАТРЫЯТЫЗМ— ШТО ГЭТА АЗНАЧАЕ ПРАКТЫЧНА?

Слова патрыёт зразумела кожнаму, таму што на ўсіх мовах свету яно азначае чалавека, які любіць сваю Радзіму. Але патрыёт — гэта не той, хто п'яшчотна ўспамінае старую бацькаўсюнюю хату і сцяжынікі дзяцінства. Заслугуе гэтага пачаснага звання толькі чалавек, які ўсё сваё жыццё служыць Айчыне.

Як можа служыць Бацькаўшчыне эмігрант або перамешчаная асоба, што воляй лёсу вымушаны жыць далёка за яе межамі? Письмы, якія прысылаюць нам суайчыннікі, сведчаць, што і за тысячы кіламетраў ад Радзімы, за морамі-акіянамі чалавек можа зэставацца патрыётам зямлі, якая ўгадавала яго.

Хіба адчуваюць сябе адарванымі ад Радзімы члены Саюза Савецкіх Грамадзян, які аб'ядноўвае сотні суайчыннікаў у Бельгіі? Яны не толькі не забылі сваю краіну, сваю мову, свае песні, але і вядуць вялікую грамадска-карысную работу. Вечары, якія наладжваюць аддзельна Саюза ў Бруселі, Львеві, Шарлеруа і іншых гарадах, наведваюць нашы землякі і члены іх сямей, а таксама многія бельгійцы. Тут яны слухаюць савецкія песні, пазнаюць праўду аб вялікай краіне Саветаў, глядзяць савецкія кінафільмы.

Пры аддзяленнях Саюза створаны рускія школы, дзе дзеці нашых землякоў вывучаюць мову бацькоў. З удзячнасцю ўспомняць многія з іх настаўніц, такіх энтузіятак сваёй справы, як Фурней-Уласенка, Якаўлева і іншыя.

Гэта і ёсць патрыятычная праца за межамі Радзімы. Сваёй высакароднай дзейнасцю землякі ў Бельгіі заслужылі пачаснае права назваць часопіс «Советский патриот».

Такую ж карысную работу вядуць члены Рускага Культурна-Дэмакратычнага саюза ў Фінляндыі і Федэрацыі Рускіх Канадцаў, суайчыннікі ў Нью-Йорку і Сіднеі, Таронта і Буэнас-Айрэсе. На старонках часопіса «Наша жыццё», выдаванага ў Хельсінкі, была праведзена цікавая дыскусія аб патрыятызме. Асноўны вывад, да якога прыйшлі ўдзельнікі дыскусіі, каротка можна сфармуляваць так: патрыёт — гэта чалавек, які любіць не проста Расію, а Расію савецкую, што з краіны лапцюжнай і галоднай ператварылася ў краіну — пакарыцельніцу космасу і будзе самае справядлівае грамадства ў свеце — камунізм.

У тым, што нашы землякі ўсё больш цягнуцца да праўды, да Савецкай краіны, вялікую ролю адыгрываюць таксама такія прагрэсіўныя эмігранцкія выданні, як «Русский голос» у Нью-Йорку, «Вестник» у Таронта і іншыя. Яны карыстаюцца шырокай падтрымкай і аўтарытэтам у нашых землякоў.

Прагрэсіўныя эмігранцкія арганізацыі за мяжой наладжваюць турыцкія паездкі на Радзіму. Вярнуўшыся з СССР, суайчыннікі раскажваюць сябрам і знаёмым праўду, убачаную сваімі вачыма.

Незабыўныя ўражання прывезлі з сабой дзеці нашых землякоў з Фінляндыі, Бельгіі, Англіі і Францыі пасля летняга адпачынку ў лагера «Крыжоўка» пад Мінскам. На ўсё жыццё яны застануцца вернымі сябрамі савецкага народа. Сваім таварышам па школе яны паказваюць фатаграфіі, прывезеныя з Беларусі, раскажваюць аб тым, што бачылі. А Жаклін Бавуа напісала цудоўны артыкул

аб адпачынку ў Крыжоўцы ў свой школьны часопіс.

Не ва ўсіх краінах суайчыннікі маюць магчымасць аб'ядноўвацца ў буйныя арганізацыі. Але і невялікія саюзы ўносяць свой карысны ўклад у агульную патрыятычную справу. Аб цікавай рабоце маленькай арганізацыі ў Чыкага раскажвае Вера Клячко. Там пажылыя жанчыны са старэйшай эміграцыі ўтварылі «Мацярынскі клуб». Кожны месяц яны разам з мужамі і дзецьмі збіраюцца ў каго-небудзь на кватэры, чытаюць пісьмы з радзімы, газеты, кнігі, дзеляцца ўражаннямі і думкамі, падтрымліваюць пастаянную сувязь з Савецкім Камітэтам па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом.

Не застаюцца ў баку ад грамадскай дзейнасці і тыя землякі, якія не могуць аб'яднацца ў саюзы і таварыствы па той простае прычыне, што знаходзяцца дзалека адзін ад аднаго.

Антон Мікша, які жыве ў маленькім бразільскім гарадку Жандаію, сам стаў своеасаблівым цэнтрам высакароднай працы на карысць Радзімы. Калі ён атрымлівае чарговую пасылку з кнігамі з Мінска, у яго збіраецца поўны дом людзей. Усе разглядаюць кнігі і альбомы, з цікавасцю слухаюць весткі з Савецкага Саюза. «Гэта ж, напэўна, каштуе вялікія грошы!» — пытаюцца суседзі. «Мая Радзіма багатая і велікадушная, — адказвае ім Мікша, — яна бескарысліва дапамагае сваім дзецям, раскіданым па свеце». «Усе ў Жандаію, — з горадскай піша стары беларус, — ведаюць мае мазолістыя рукі, ведаюць, што я ўсё жыццё гаварыў толькі праўду».

Зачытваюцца беларускімі кнігамі Міхась Капытка ў Новай Зеландыі. Ён жыве ўдалечыні ад іншых эмігрантаў, аднак падтрымлівае сувязь з землякамі, якія знаходзяцца за сотні кіламетраў ад яго, дзеляцца з імі кнігамі, перасылае ўсю карэспандэнцыю з Радзімы. Сямігадовай дачцы Тані ён прышчапляе любоў да сваёй зямлі, вучыць яе роднай мове. А нядаўна Беларускае таварыства атрымала ад яе першыя радкі па-беларуску: «Прывітанне ад Тані Капытка».

Нашы землякі за рубяжом уступаюць таксама ў прагрэсіўныя арганізацыі тых краін, дзе яны жывуць. З удзячнасцю піша асацыяцыя «Францыя—СССР» аб рабоце нашай суайчынніцы Марыі Буж'е. Суайчынніца Баганска з Англіі паведамляе, як рускія жанчыны раскажваюць сваім англііскім сяброўкам аб паездках у СССР, аб вялікай стваральнай працы савецкіх людзей. І калі на адным са сваіх сходаў яны збіралі подпісы пад зваротам Сусветнага савета міру, сярод іх знаёмых не знайшлося чалавека, які б не паставіў свой подпіс. Такімі справамі

сваіх сыноў і дачок ганарыцца Савецкая Радзіма.

Актыўна выступае ў прагрэсіўным англійскім друку Зеліка Хол-Асманова. Нядаўна быў надрукаваны яе артыкул аб паездцы на Радзіму, аб сустраках з роднымі. Зеліка Хол і яе муж-англічанин — верныя сябры Савецкага Саюза.

Многія нашы землякі ствараюць хатнія бібліятэкі з кніг, атрыманых з бацькаўшчыны. Іх кнігамі карыстаюцца не толькі іншыя суайчыннікі, але і зарубежныя сябры. Іван Сіняўскі паведамляе аб тым, якое незабыўнае ўражанне зрабіла на яго французскіх знаёмых кніга «Злачынствы гітлераўскіх захопнікаў на тэрыторыі Беларусі ў 1941—1944 гадах», якую ён пераклаў ім на французскую мову. Гэта дакументальная кніга, піша Сіняўскі, многім адкрыла вочы. Зараз яны ўжо не сумняваюцца, што расказы аб масавым знішчэнні савецкіх людзей у канцлагерах, карных экспедыцыях, забойствах дзяцей—гэта не прапаганда, а дакладныя факты, якія кладуць вечнае кляймо ганьбы на фашыстаў і іх прыслужнікаў.

На ўсё жыццё застануцца ворагамі фашызму тыя нашы землякі, хто, як Іван Сцяпанавіч з ФРГ, сваімі вачыма бачыў, як дзеля забавы эсэсаўцы распіналі на крыжы савецкага ваеннапалоннага, як сабакі рвалі нашых дзяўчат у сядзібе баўэра, як на рускіх касцях будавалася аўтастрада, па якой зараз імаць шыкарныя аўтамабілі. І хоць Іван Сцяпанавіч жыве далёка ад Радзімы, але яго, які, рызыкуючы жыццём, падпаўзаў да калючай агароджы лагера, каб перадаць палонным кавалак хлеба, мы лічым сапраўдным савецкім патрыётам, як і Уладзіміра і Станіслава Ліхота, якія аддавалі палонным апошнія адзенне, абутак і ежу.

Высакародным словам «патрыёт» часам маскіруюцца розныя вырадкі і адшчапенцы, здраднікі свайго народа. Прыкрываючыся дэмагагічнымі словамі аб любові да бацькаўшчыны, беларускія буржуазныя нацыяналісты атручваюць сядомасць даверлівых эмігрантаў.

Абавязак кожнага земляка за мяжой — выкрываць здрадніцкую дзейнасць былых фашысцкіх паслугацоў.

Гэтых адшчапенцаў Радзіма ніколі не змешвае з асноўнай масай эміграцыі, з сумленнымі землякамі, якія застануцца вернымі сябрамі савецкага народа.

Цяпер, калі створана Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом, яшчэ шырэй разгарнулася патрыятычная праца землякоў за мяжой, яшчэ больш умацоўваюцца іх сувязі з Радзімай. Усё гэта служыць агульначалавечай справе ўмацавання дружбы паміж народамі, справе міру ва ўсім свеце.

СЕЛЬСКАЯ МУЗЫЧНАЯ

Дзесяць гадоў мінула з таго часу, калі 25 дзяцей калгаснікаў сельгасарцелі імя Гастэлы Мінскага раёна ўпершыню прыйшлі ў Сеницкую дзіцячую музычную школу. А цяпер у ёй 200 навучэнцаў. Жывуць яны не толькі ў навакольных, але і ў далёкіх калгасах «Новы быт», «Шлях да камунізма», у саўгасах «Анталіна» і «Рассвет». Атрымаўшы пачатковую музычную адукацыю, многія дзеці працягваюць вучобу ў музычных вучылішчах. Восем былых вяхаванцаў працуюць цяпер педагогамі ў гэтай жа школе. Выкладанне вядзецца па дванаццаці спецыяльнасцях. Дзеці вучаць іграць у аркестрах і ансамблях.

— Цяпер мы маем добрую матэрыяльную базу, — гаворыць дырэктар школы В. Богдан. — А пачыналі працаваць у невялікай сялянскай хаце. Потым перайшлі ў новае памяшканне, якое калгас пабудаваў спецыяльна для музычнай школы. Набылі інструменты: раяль, 5 піяніна, 10 баянаў, 2 акардэоны, камплекты домравага, цымбальнага і духавога аркестраў, дзве радыё-эле, магнітафон. Для бібліятэкі закупілі 2 500 экзэмпляраў нотнай і навучальнай літаратуры.

Мінскі завод аўтаматычных ліній — маладое прадпрыемства, але яго прадукцыя вядома далёка за межамі рэспублікі.

На здымку: у адным з цэхаў МЗЛ'а.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

Да новага навучальнага года школа значна расшырылася за кошт дадатковай прыбудовы. Восенню дванаццаць класных пакояў і канцэртная зала на 150 месца запрасяць юных музыкантаў.

Школа праводзіць вялікую работу па прапагандзе музычных ведаў сярод насельніцтва. Выкладчыкі В. Карзухіна, Л. Крук і іншыя часта выступаюць з лекцыямі. У мінулым годзе на малочна-тварнай ферме № 2 калгаса імя Гастэлы быў створаны хор даярак. Два разы на тыдзень з ім праводзіць заняткі маладыя выкладчыкі В. Шаўлюкевіч, Е. Бацяноўскі, А. Гарнашэвіч. Хор выступае з канцэртамі перад калгаснікамі. Сёлета арганізаваны хоры на фермах №№ 1 і 3.

Для жывёлаводаў калгаса адкрыт двухгадовы ўніверсітэт музычнай культуры. Выкладчыкі музычна-тэарэтычных дысцыплін Э. Язерская, Н. Шыманскі, Ю. Вядзіхін раз у месяц у чырвоным куку кожнай малочна-тварнай фермы чытаюць лекцыі.

Час, жыццё ўносяць на праўкі ў дзейнасць педагогаў школы. На адным з пасяджэнняў педагогічнага савета было асабліва ажыўлена. Абмяркоўвалася пытанне, што можа зрабіць калектыў выкладчыкаў для палепшэння прапаганды музычных ведаў сярод масельніцтва і эстэтычнага выхавання працоўных. Тады ў ўзнікла выдатная думка — рыхтаваць на грамадскіх асновах кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці для сельскіх клубаў раёна. На савеце было вы-

рашана адкрыць музычную школу на грамадскіх асновах. Выкладаць у ёй згадзіліся загадчык навучальнай часткі Г. Лямбовіч, педагогі Т. Голуб, Л. Смольскі, Л. Вальковіч і многія іншыя.

Партком Мінскага вытворчага калгаса саўгаснага ўпраўлення падтрымаў пачын энтузіястаў і прапанаваў калгасам і саўгасам накіраваць на вучобу без адрыву ад вытворчасці моладзь з ліку актыўных удзельнікаў мастацкай самадзейнасці. Аб адкрыцці школы паведамлілі мясцовае радыё і раённая газета. Цяпер у гэтай школе 25 чалавек вучацца па класу фартэпіяна і баяна. Акрамя таго, навучэнцам прышчапляюцца навыкі работы з самадзейнымі харавымі калектывамі.

А. КУРОВІЧ.

**Лішучь
ЗЕМЛЯКІ**

Я калісьці ваяваў на Брэстчыне, камандаваў партызанскім атрадам імя Калініна. Нядаўна прачытаў невялікую кніжку А. Залескага «Па дарогах партызанскай Брэстчыны», выдадзеную газетай «Голас Радзімы». У ёй упамінаецца і май прозвішча.

Мне хочацца сказаць вялікае дзякуй прафесару Залескаму, які ўваскрасіў тыя слаўныя гады, і газеце «Голас Радзімы», якая яе выдала.

П. КАВАЛЬСКИ.

У адпаведнасці з праграмай работ па далейшаму аваяенню касмічнай прасторы ў Савецкім Саюзе будуць праведзены лётныя выпрабаванні новых варыянтаў ракет — носьбітаў касмічных аб'ектаў.

Пускі гэтых ракет будуць праведзены ў раёны акваторыі Ціхага акіяна, абмежаваныя акружнасцямі радыусам у 65 марскіх міль з цэнтрамі, якія маюць наступныя каардынаты:

1. 0 градусаў 37 мінут паўночнай шырыні і 165 градусаў 40 мінут заходняй даўжыні;

2. 7 градусаў 15 мінут паўночнай шырыні і 172 градусаў 35 мінут заходняй даўжыні.

Вымярэнні ў раёнах падзення ракет будуць ажыццяўляцца спецыяльнымі суднамі савецкага флоту, аснашчанымі неабходнай вымяральной апаратурай.

Праграма лётных выпрабаванняў разлічана да канца 1964 года. Раён з цэнтрам у пункце з каардынатамі 0 градусаў 37 мінут паўночнай шырыні і 165 градусаў 40 мінут заходняй даўжыні будзе выкарыстоўвацца з 4 жніўня па 1 лістапада гэтага года. Раён з цэнтрам у пункце з каардынатамі 7 градусаў 15 мінут паўночнай шырыні і 172 градусаў 35 мінут заходняй даўжыні будзе выкарыстоўвацца з 1 кастрычніка па 30 снежня гэтага года.

У мэтах забеспячэння бяспекі ТАСС упаўнаважаны заявіць, што ўрад Савецкага Саюза просіць урады іншых краін, якія карыстаюцца марскімі і паветранымі шляхамі ў Ціхім акіяне, даць указанні адпаведным органам, каб судны і самалёты не заходзілі ў гэтыя раёны акваторыі і паветранай прасторы штодзённа ў другой палове сутак з 12 да 24 гадзін па мясцоваму часу.

Аб магчымых зменах часу пуску і каардынат цэнтраў, а таксама аб поўным адкрыцці раёнаў для свабоднага маршавання і палётаў самалётаў ТАСС будзе паведамляць дадаткова.

На сацыяльнае забеспячэнне ў 1940 годзе ў рэспубліцы было выдаткавана 10,1 мільёна рублёў, а ў 1963 годзе гэта лічба ўзрасла да 143,7 мільёна рублёў.

Асигнаванні на асвету павялічыліся ў 1963 годзе ў параўнанні з 1940 годам з 83,6 мільёна рублёў да 377,2 мільёна рублёў. 168 мільёнаў рублёў было адпущана ў 1963 годзе з дзяржаўнага бюджэту Беларускай ССР на патрэбы аховы здароўя і развіццё фізікультуры, або ў чатыры з лішнім разам больш, чым у 1940 годзе.

У 1963 годзе на дзяржаўныя дапамогі мнаггадзетным і адзіночным маці выдаткавана 12,7 мільёна рублёў.

Колькасць урачоў (без зубных) павялічылася ў 1963 годзе ў параўнанні з 1940 годам у 3,3 разы і складала 16,5 урача на дзесяць тысяч чалавек насельніцтва.

У 1963—1964 навучальным годзе ў рэспубліцы працавала 12 865 агульнаадукацыйных школ, у якіх працавала больш ста тысяч настаўнікаў, або амаль у два разы больш, чым да вайны. На дзсяць тысяч чалавек насельніцтва ў 1963—1964 навучальным годзе ў рэспубліцы прыпала 102 студэнты вуні і 111 навучэнцаў сярэдніх устаноў. Па колькасці студэнтаў у вуні на дзсяць тысяч чалавек насельніцтва Беларускай ССР адрэзала шэраг капіталістычных краін, такіх, як Англія, ФІР, Італія, Францыя і інш.

Колькасць клубных устаноў у вёсках у 1963 годзе складала 4 994 супраць 3 527 у 1940 годзе, а колькасць масавых бібліятэк — адпаведна 5 802 супраць 3 574. К канцу 1963 года ў вёсцы працавала 4 106 кінаўстаноў, або ў 6 разоў больш у параўнанні з 1940 годам.

BON VOYAGE, CHERS AMIS! ШЧАСЛІВАГА ПАДАРОЖЖА, ДАРАГІЯ СЯБРЫ!

За тысячы кіламетраў ад нас, за морамі і граніцамі жывуць нашы чытачы. Але сустрэчы з імі з кожным годам робяцца ўсё часцейшымі, і якія гэта хвалючыя, радасныя сустрэчы!

Вось і нядаўна ў рэдакцыі былі дарагія госці з Бельгіі — наша пастаянная чытачка Марыя Франье і яе муж Марсель Франье, служачы шахт паблізу Шарлеруа. Яны зайшлі, каб падзякаваць рэдакцыю за газету, кнігі і альбомы, дасланыя ім, падзяліцца першымі ўражаннямі аб Савецкім Саюзе, пажадаць поспехаў і шчасця.

Марыя і Марсель пазнаміліся ў час вайны ў Германіі, куды іх вывезлі фашысты на прымусовыя работы. Зараз у іх растуць трое сыноў. Усе гэтыя гады Марыя марыла пабываць у родных краях, пабачыцца са сваякамі, і вось, нарэшце, яе мара

збылася. Ужо ў Мінску Марыя сустрэла яе сястра з мужам Аляксандрам Цітко і дачкой Наташай. Усе разам яны паедуць у Слуцк да брата, затым у родную вёску Марыі Весею пад Слуцкам да маці, а потым у вёску Кудрычы на Продзеншчыне, дзе жывуць муж і жонка Цітко. Сястра Марыі працуе там настаўніцай беларускай мовы і літаратуры, яе муж — старшыня сельскага Савета.

А пакуль што госці з Бельгіі знамяцца з Мінскам. Іх уражаннямі няма канца.

— Якая каласальная праца ўкладзена ў будаўніцтва гэтага горада, — гаворыць Марсель Франье. — Мы ж ведаем, што Мінск быў цалкам разбураны. Мне вельмі падабаюцца яго шырокія вуліцы і плошчы, скверы і паркі. Ён раскінуўся прасторна, дамы не ціснуча адзін да другога, многа сон-

ца і паветра. Гэта прыгожа і карысна для здароўя.

Доўга любаваліся госці вяселькавымі клумбамі кветак, алеймі рабін, соснаў, клёнаў і ліп у Мінскім батанічным садзе, але асабліва ўразілі іх бярозавыя гаі.

— Калі бачыш гэтыя дрэвы, заўсёды ўспамінаеш аб Расіі, — гаворыць Марсель. — Беластволая прыгажуня-бяроза — гэта сімвал вашай краіны.

Як і ўсе, хто прыязджае да нас з-за мяжы, муж і жонка Франье адзначылі жыццядараснасць і ветлівасць мішчан, магазіны, поўныя тавараў.

Добрая, шчырая размова адбылася ў нас у рэдакцыі.

— Бельгіцы вельмі любяць савецкіх людзей, — расказвала Марыя Франье. — Калі нашы знаёмыя даведаліся, што мы едем у Савецкі Саюз, яны прасілі нас: «Перадайце рускім, што мы разам з імі ў іх барацьбе за прагрэс, за шчасце, за дружбу народаў. Мы таксама вельмі пацярпелі ў час другой сусветнай вайны, і зараз наша агульная задача — абараніць мір на зямлі».

— Калі можна, прышліце нам падрэзную карту Беларусі і Савецкага Саюза, — сказаў Марсель. — Мы хочам, каб нашы хлопчыкі ведалі як мага больш аб радзіме сваёй маці.

Падарыўшы гасцям на развітанне альбомы з беларускімі пейзажамі, мы пажадалі ім шчаслівага падарожжа.

— Вялікае дзякуй за па-

жаданне, але наша падарожжа шчаслівае з самага пачатку, — адказаў Марсель.

Сустрэліся мы таксама з з суайчынцай Марыяй Гарох з Бельгіі, якая разам з мужам Люсьенам Гонья наведала сталіцу Беларусі. У Савецкім Саюзе яны ўжо не ўпершыню і аб сваіх уражаннях пісалі на старонках нашай газеты. Марыя за доўгія гады жыцця на чужыне не забыла роднай беларускай мовы. Яна наша карэспандэнтка і актывістка Саюза Савецкіх Грамадзян у Бельгіі. Яе муж таксама наш вялікі сябра. У Шарлеруа ён з'яўляецца сакратаром таварыства «Бельгія—Савецкі Саюз». Люсьен працуе машыністам на чыгунцы. Трэба сказаць, што з пяцісот чыгуначнікаў Шарлеруа дзвесце з'яўляюцца членамі гэтага таварыства.

Марыя і Люсьен расказалі аб цікавай і карыснай рабоце, якую яны вядуць у Бельгіі.

Усе нашы госці абяцалі па прыездзе дадому апісаць свае ўражання і аб паздзцы па Савецкім Саюзе і даслаць іх нам. Гэтыя пісьмы мы з задавальненнем надрукуем на старонках газеты «Голас Радзімы».

С. КЛІМКОВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: Люсьен ГОНЬЯ (справа) і Марыя ГАРОХ (чацвёртай справа) у Беларусіім таварыстве культурнай сувязі з замежнымі краінамі паказваюць ганаровы дыплом, атрыманы імі за грамадскую работу ў Шарлеруа.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ УМЕЕТ ЧИТАТЬ ПО-БЕЛОРУССКИ

Август — горячая пора для хлеборобов, пора жатвы. Недаром по-белорусски август — жнивень. «Цаліна жне» — такой статьей открывается сегодня номер. Богатый урожай нынче на целине. Просчитались лакеи буржуазной прессы, пророчившие советским земледельцам урожай разочарований на освоенной целине. Урожай разочарований пожинают наши недруги.

«Патрыятызм — што гэта азначае практычна!». Этот вопрос волнует многих наших соотечественников за рубежом. Патриот — это человек, который не только любит свою Родину, но и всю свою жизнь служит ей. А как может служить Родине эмигрант, волей судьбы вынужденный жить за ее пределами? Письма, которые прибывают в редакцию из разных стран, рассказывают о патриотической деятельности наших земляков. Соотечественники за пределами нашей Родины объединяются в прогрессивные организации. В Канаде — это Федерация Русских Канадцев, в Бельгии — Союз Советских Граждан, в Финляндии — Русский Культурно-Демократический союз. Прогрессивные организации проводят большую патриотическую работу: создают русские школы, библиотечки советских книг, организуют кружки художественной самодеятельности, устраивают вечера и просмотры советских кинофильмов.

В последние годы многие земляки побывали на Родине. Своими впечатлениями они делятся с друзьями, знакомыми, выступают на страницах прогрессивных изданий. Правду о Советском Союзе они делают достойными миллионов простых людей. На всю жизнь останутся верными друзьями советского народа дети наших земляков из ФРГ, Бельгии, Франции и Англии, побывавшие в пионерском лагере «Крыжовка» под Минском и других ла-

герах. Своим товарищам по школе они рассказывают о том, что увидели на Родине своих матерей, показывают фотографии, привезенные из СССР. А Жаклин Бовуа из Англии написала чудесную статью для своего школьного журнала. В этом году Жаклин снова приехала в Советский Союз. «Мне было очень весело, и я приехала еще раз», — говорит она. Жаклин Бовуа будет отдыхать в Артеке.

О приезде группы детей наших соотечественников из Бельгии и Франции в Крыжовку рассказывает в большой статье «Добры дзень, Радзіма нашых маці!». В четвертый раз приезжают дети из-за рубежа в белорусский пионерский лагерь. Цветами и приветливыми улыбочками встретили гостей белорусские пионеры, пионервожатые и воспитатели. Их разместили в красивом белом домике среди стройных сосен. И не беда, что не все дети наших соотечественников говорят по-русски. Они быстро нашли общий язык с советскими ребятами и сразу влились в дружную семью белорусских пионеров.

В сегодняшнем номере помещено коллективное письмо колхозников сельхозартеля «Борки» Березовского района своему земляку Ивану Юркевичу в Канаду («Не шукаць, здабываць трэба шчасце»). Это письмо — ответ на печальную весточку из-за океана от человека, который много лет назад покинул Родину в поисках счастья, но не нашел его и теперь тоскует по родной земле. Односельчане рассказывают своему земляку о том, как преобразились места, где он родился. Шесть деревень (Коселево, Борки, Михалки, Пешки, Черняково, Лесковичи) объединились в один большой колхоз, который владеет 5 202 гектарами земли. На месте прежних непроходимых болот

колосится пшеница, наливаются соком яблоки. В колхозе механизированные фермы, где выращиваются сотни голов скота. Неузнаваемой стала родная деревня Ивана Яковлевича Лесковича, зажиточно и культурно живут лесковичане.

Темпы роста советской деревни восхищают наших иностранных гостей. «Так быстро строят!» — восклицает бельгиец Тони Меерсман, который гостит у родителей жены в совхозе «Глубокский» на Полесье. В годы войны белорусская девушка Надя Пашук стала партизанской связной. Ее схватили фашисты. Потом концлагерь, Германия, встреча с бельгийским парнем Тони, побег. Надя стала женой Тони. Сейчас они оба приехали в Белоруссию. Здесь все не только восхищает, но и удивляет бельгийца: и бесплатная медицинская помощь, и то, что каждый советский человек легко может получить высшее образование. Обо всем этом рассказывает в очерке «Вачыма іншаземца».

В Минск часто приезжают иностранные гости: туристы, политические и общественные деятели, представители деловых кругов, наши земляки. Несколько дней в столице Белоруссии находился главный редактор чехословацкого издательства «Свет Совету» Франтишек Совкуп. Он был гостем Союза писателей БССР и издательства «Беларусь», где вел переговоры об издании книг белорусских писателей в Чехословакии («Для дружбы літаратур»).

Три дня в Минске гостил представитель Компартии Канады Тим Бак с женой. Он был принят и имел беседу с первым секретарем ЦК КПБ К. Т. Мазу-

Сегодня в номере

ровым. Гость из Канады осмотрел достопримечательности столицы и посетил ряд предприятий («Цім Бак у Мінску»).

Недавно в редакции газеты «Голас Радзімы» побывала наша постоянная читательница из Бельгии Мария Фронье и ее муж Марсель Фронье. Они зашли, чтобы поблагодарить за газеты, книги и альбомы, присланные им, поделиться первыми впечатлениями о Советском Союзе. Встретились мы также с нашей соотечественницей из Бельгии Марией Гарох и ее мужем Люсьеном Гонья. Мария — наша корреспондентка и активистка ССГ в Бельгии («Шчаслівага падарожжа, дарагія сябры!»).

«У ноч на 14 лютага». Это волнующий рассказ о том, как партизаны из бригады «Штурмовая» спасли 276 детей из Семковгородского детского дома. Когда началась война, детский дом не удалось эвакуировать на восток. С приходом фашистов у детей началась жизнь, полная тревог и мучений. Партизаны, чем могли, помогли ребятишкам: они привозили им продукты, одежду, обувь. Осенью 1943 года гитлеровцы понесли большие потери в боях с Советской Армией. Раненым фашистам нужна была кровь. И вот в Семков Городок прибыли фашистские «медики», чтобы выкачать кровь у голодных детей. Осуществить свой черный замысел им не удалось: все ребята убежали в лес. Командование бригады «Штурмовая» приняло решение — вывести детей в расположение партизанских отрядов. Эта операция и была проведена в ночь на 14 февраля...

Канстанцін кахаў яе. Ён яшчэ і цяпер кахае Ніну. І здаецца яму, што ў Ніны сям'я: муж, сын і дачка мужа ад першай жонкі Тамара. Мамай кліча дзяўчынка Ніну—і не таму, што так хочацца яе бацьку, а таму, што сапраўднай мацярынскай ласкай і клопатам акружае яе Ніна.

Васіль Бродаў (артыст К. Яніцкі)—вучоны, прафесар-нейрахірург, горадасць навукі. Яго бачыць Мецэлеў на пасяджэнні вучонага савета, дзе ён гаворыць усхваляваную прамову. «Не рэгалі і званні патрэбны навукі, а веды. Як мала мы яшчэ ведаем»,—гаворыць ён. У гэтай фразе ўвесь Бродаў—рэзкі, тэмпераментны, ніколі не задаволены да канца вынікамі сваіх даследаванняў.

І зноў на экране стары, парослы хмызняком аноп. Сюды на сустрэчу з сябрамі прыйшоў Мецэлеў. Але гэта сустрэча не адбылася. Можна сябры Мецэлева не вярнуліся з вайны. Але калі яны жывыя, дык яны зараз такія, якімі ён уяўляе сабе іх ў гэты ранішні час,—сумленныя, моцныя, мужныя.

Ролю пісьменніка Канстанціна Мецэлева ў новым беларускім фільме выконвае папулярны артыст Глеб Стрыжэнаў. У астатніх ролях заняты маладыя выканаўцы.

Фільм «Сорак мінут да світаньня» добра прыняты глядачамі. Гэта гаворыць аб тым, што беларускія кінематаграфісты стварылі хваляючы твор.

Я. ВЫСОЦКІ.

На здымку: кадр з фільма «Сорак мінут да світаньня».

Некалькі дзён у Мінску знаходзіўся галоўны рэдактар чэхаславацкага выдавецтва «Свет Савету» Францішак Соўкуп. Ён быў госцем Саюза пісьменнікаў БССР і выдавецтва «Беларусь», дзе вёў перагаворы аб наладжванні больш цесных вы-

давецкіх сувязей і аб выданні кніг беларускіх пісьменнікаў у Чэхаславакіі. Мы звярнуліся да Ф. Соўкупа з просьбай адказаць на некалькі пытанняў.

— Вы прадстаўнік выдавецтва «Свет Савету». Якія задачы ставіць перад сабой гэта выдавецтва?

— «Свет Савету» быў заснаваны ў 1948 годзе, спецыяльна для выдання савецкай літаратуры. Ён выдаваў мастацкую, навукова-папулярную і музычную літаратуру, а таксама працы чэшскіх аўтараў, прысвечаныя савецкай тэматыцы. У апошнія гады ён выпускае ў свет амаль выключна мастацкую літаратуру.

— Савецкую літаратуру выдаюць і іншыя чэхаславацкія выдавецтвы. Вядома, нашых чытачоў будзе цікавіць, якое месца ў іх планах займае літаратура беларуская.

— На чэшскай мове мастацкую літаратуру выдаюць чатыры выдавецтвы, і ўсе яны маюць у планах і літаратуру савецкую. Што да беларускай літаратуры, то ў апошнія гады выйшлі: дзве кнігі Якуба Коласа («На ростанях» і «Рыбакі хата»), зборнік вершаў Пімена Панчанкі («Кніга вандраванняў і любові»), літаральна некалькі дзён назад выйшла кніга В. Быкава «Трэцяя ракета». У выдавецтве «Наша воіска» рыхтуецца да выдання кніга А. Адамовіча «Партызаны».

— А што ў бліжэйшы час мяркуе выдаць ваша выдавецтва?

— Мы вывучаем магчымасць выдання дзвюх кніг: Івана Шамякіна «Сэрца на далоні» і Івана Мележа «Людзі на балодзе».

— Якая галоўная мэта вашага прыезду ў Мінск?

— Перш за ўсё наладзіць асабістыя сувязі з вашымі выдавецкімі работнікамі. І як паказалі нашы перагаворы, гэта магло б стаць пачаткам сістэматычнага супрацоўніцтва. Я таксама рад, што меў магчымасць сустрэцца з Іванам Мележам, даўнім сябрам па Празе, і пазнаёміцца з такімі пісьменнікамі, як Янка Брыль, Алесь Адамовіч.

І нарэшце — не ў апошнюю чаргу — я шчаслівы, што мне ўдалося наведаць гераічны горад Мінск і пераканацца на ўласныя вочы, што ўсё тое, што я чуў пра яго цудоўны росквіт, — да апошняга слова праўда.

А. МАЖЭЯКА.

Наталля Парошына — адна з самых маладых артыстак Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета. На здымку: Наталля Парошына выконвае цыганскі танец.

Фота Ул. КРУКА.

СОРАК МІНУТ ДА СВІТАННЯ

На экраны рэспублікі студыі «Беларусьфільм» выпушчаны новы мастацкі фільм «Сорак мінут да світаньня». Гэты фільм-роздум пастаўлен па сцэнарыю Р. Вікерса і А. Канеўскага маладым рэжысёрам Б. Рыцаравым.

Сюжэт карціны складаны. Ён апавядае аб людзях, прыгожых, смелых і сумленых, якія сустрэліся і пасябравалі ў дні вайны. З таго часу прайшло шмат гадоў. Адгрэмелі баі. Дзе цяпер сябры-аднапалчане? Чым яны займаюцца? А можа іх няма ў жывых? Можна яны не вярнуліся дадому, загінулі ў баях?

Сорак мінут да світаньня... Пісьменнік Канстанцін Мецэлеў ля старога, парослага травой акапа. Верны салдацкай дружбе, ён прыйшоў сюды праз

дваццаць год пасля заканчэння вайны на сустрэчу з сябрамі. Мецэлеў стаіць ля акапа і думае аб сваіх франтавых таварышах. Якімі б ён жадаў бачыць іх сёння?

Вось адзін з іх—Рыгор Батура (артыст В. Баландзін), старшыня калгаса, гаваркі, вясёлы чалавек. Пышныя вусы, сівая грыва валасоў, а ён малады. Малады, як і дваццаць год таму назад. У Батуры вялікае сэрца камуніста, добрыя вочы, вочы, якія ўбачылі ў старым Дзямідзе Антонавічу (артыст Д. Мілюценка) разумнага, аддананага калгаснай справе чалавека. І Батура не толькі ўбачыў, але і вярнуў яго, пенсіянера, да актыўнай працоўнай дзейнасці.

А вось якой бачыць Мецэлеў былію сувязістку Ніну Паўлоўскую (артыстка Л. Даніліна).

ЗНІШЧЫЦЬ ВОЙНЫ, ЗАЦВЕРДЗІЦЬ ВЕЧНЫ МІР НА ЗЯМЛІ

Пяцьдзесят год назад, 1 жніўня 1914 года, у Еўропе ўспыхнуў ваенны пажар. Ён паклаў пачатак нябачанай у гісторыі чалавецтва па маштабах вайне, якая перарасла ў сусветную.

У першую сусветную вайну было ўцягнута каля 30 дзяржаў. Пад зброю было пастаўлена больш 70 мільёнаў чалавек. «Імперыялістычная вайна», як прызвалі народы гэту вайну, цягнулася звыш чатырох год.

Першая сусветная вайна прынесла нябачаныя па таму часу ахвяры і разбурэнні. Дзесяць мільёнаў чалавек

было забіта, 20 мільёнаў — паранена і знявечана. Другая сусветная вайна, развязаная германскім фашызмам, прынесла народам яшчэ больш пакут, яшчэ большыя ахвяры. Урокі дзвюх сусветных войнаў, развязаных агрэсіўнымі сіламі імперыялізму, клічуць народы да пільнасці, актыўнай, арганізаванай барацьбы за мір. Пяцьдзецігоддзе пачатку першай сусветнай вайны — гэта напамінанне аб трагічных старонках гісторыі чалавецтва, аб злачыствах імперыялізму, суровае папярэджанне аб цяжкіх уроках мінулага.

Урокі гісторыі многаму навучылі народы. У новую гістарычную эпоху, эпоху павароту чалавецтва ад капіталізму да сацыялізму, распачатага Кастрычніцкай рэвалюцыяй, народы ўсё больш актыўна вырашэнне пытання аб міры і вайне бяруць у свае рукі.

«Аб'яднанымі намаганнямі магутнага сацыялістычнага лагера, міралюбных несацыялістычных дзяржаў, міжнароднага рабочага класа і ўсіх сіл, якія адстаіваюць справу міру, можна папярэдзіць сусветную вайну, — гаворыцца ў Праграме

КПСС. — Узростаючая перавага сіл сацыялізма над сіламі імперыялізму, сіл міру над сіламі вайны вядзе да таго, што яшчэ да поўнай перамогі сацыялізма на зямлі, пры захаванні капіталізму ў частцы свету, узнікне рэальная магчымасць выключыць сусветную вайну з жыцця грамадства. Перамога сацыялізма ва ўсім свеце канчаткова знішчыць сацыяльныя і нацыянальныя прычыны ўзнікнення ўсялякіх войнаў. Знішчыць войны, зацвердзіць вечны мір на зямлі—гістарычная місія камунізма».

ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ

СЯБРОУСКАЯ ДАПАМОГА

МАГАДЗІША. У невялікім гарадку на поўдні Самалійскай рэспублікі — Уаджыдзе адбылася цырымонія адкрыцця шпіталю, пабудаванага Савецкім Саюзам у якасці бясплатнай дапамогі самалійскаму народу. На ўрачыстасць, прысвечаную гэтай падзеі, прыбылі намеснік старшыні Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў СССР па знешніх эканамічных сувязях А. І. Аліхануў, савецкія спецыялісты. На цырымоніі прысутнічалі міністр грамадскіх работ і камунікацый Шэйх Абдула Маха Муд.

Шпіталь ва Уаджыдзе — трэці па ліку аб'ект, пабудаваны Савецкім Саюзам у якасці дапуўнення самалійскаму народу. У пачатку гэтага года ва ўласнасць самалійскаму ўраду былі перададзены друкарня ў Магадзіша і процітуберкулёзны шпіталь у Шэйху.

Цырымонія адкрыцця шпіталю ва Уаджыдзе вылілася ў дэманстрацыю савецка-самалійскай дружбы.

ФАКТАР МІРУ

ВАРШАВА. Газета «Трыбуна люду» на відным месцы публікуе інтэрв'ю, якое даў першы сакратар ЦК САПГ, старшыня Дзяржаўнага савета ГДР Вальтэр Ульбрыхт прадстаўніку гэтай газеты ў сувязі з падпісаным нядаўна ў Маскве Дагаворам аб дружбе, узаемнай дапамозе і супрацоўніцтве паміж СССР і ГДР.

Дагавор паміж СССР і ГДР, які цалкам адпавядае рашэнням Варшаўскага дагавору, з'яўляецца дадатковым фактарам стабільнай бяспекі ў Еўропе, зая-

віў В. Ульбрыхт. Гэты дагавор служыць мірнаму рашэнню германскага пытання шляхам пагадненняў і раззбраення. Дагавор паказвае, што германскае пытанне і праблемы еўрапейскай бяспекі не могуць быць вырашаны без Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі і ва ўсякім разе не могуць быць вырашаны насуперак ёй.

ТАЙНА РАСКРЫТА

ВАРШАВА. Раскрыта тайна падземнага горада ў Валіме на польска-чэхаславацкай граніцы. У галоўную камісію па расследаванні гітлераўскіх злачыстваў у Польшчы звярнуўся Тадэуш Мадэрскі, былы вязень гэтага падземнага лагера. Ён расказвае аб страшэнным лёсе рускіх, палякаў і яўрэяў, якія складалі большасць зняволеных.

Т. Мадэрскі выратаваўся выпадкова. Расследаванне працягваецца.

КОЛЬКАСЦЬ НАРКАМАНАЎ РАСЦЕ

ЛОНДАН. Колькасць зарэгістраваных наркаманаў у Англіі за мінулы год павялічылася амаль на 20 працэнтаў. Гэтыя лічбы ёсць у спецыяльным дакладзе англійскага ўрада Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. З Азіі, Афрыкі і Амерыкі кантрабандай завоззяцца опіум, гашыш, у некаторых піўных і клубах ідзе адкрыты гандаль узбуджаючымі таблеткамі дрынаміла.

АМЕРЫКАНСКІ ЭКСПЕРЫМЕНТ ЗАКОНЧЫўСЯ ПАСПЯХОВА

НЬЮ-ІОРК. Амерыканскі касмічны карабель «Рэйнджэр-7» паспяхова завяр-

шыў свой палёт і ўрэзаўся ў паверхню Месяца са скорасцю 7,5 тысячы кіламетраў у гадзіну. Прыкладна за 15 мінут да сустрэчы з Месяцам па радыёсігналу з Зямлі было ўключана тэлевізійнае абсталяванне, устаноўленае на «Рэйнджэр-7». На Зямлю перададзена каля 4 тысяч здымкаў паверхні Месяца з блізкай адлегласці.

«Рэйнджэр-7» упаў, як паведамляюць амерыканскія інфармацыйныя агенцтвы, у раёне «Мора воблакаў».

Агенцтва ЮПІ напамінае, што шэсць папярэдніх няўдалых запускаў «Рэйнджэра» абышліся ў 180 мільёнаў долараў.

ЗЛАВЕСНАЯ ПАЕЗДКА

ПАРЫЖ. Прэм'ер-міністр Жорж Пампіду, завяршыўшы тыднёвую паездку па французскіх тэрыторыях у Ціхім акіяне, вярнуўся ў Парыж. За гэтыя дні ён наведаў Новую Каледонію і Палінезію.

Галоўная мэта візіту Пампіду ў Палінезію заключалася ў фарсаванні работ па стварэнню там французскага цэнтра ядзерных выпрабаванняў. Падводзячы вынікі паездкі на канферэнцыі, якая адбылася ў Палеэце, Пампіду выказаў задавальненне ходам работ па будаўніцтву ядзерных палігонаў на атоле Муруроа.

Маючыя адбыцца выпрабаванні сур'ёзна непакояць грамадскасць аддаленага заморскага дэпартаменту. Выступаючы на надзвычайным пасяджэнні тэрытарыяльнай асамблеі Палінезіі, яе стар-

шыня Жак Тора выказаў агульную трывогу насельніцтва ў сувязі з планами ўрада. Заяўлены з выкаваннем пратэсту ідуць у Парыж і з іншых краін — ад аўстралійскіх лейбарыстаў, ад урада Новай Зеландыі.

ПАТРАБАВАННІ ЗАХОДНЕГЕРМАНСКІХ ПРАФСАЮЗАЎ

БОН. Аб'яднанне прафсаюзаў Заходняй Германіі (АПЗГ) выступіла з патрабаваннем аб забароне ўсіх відаў атамнай, бактэрыялагічнай і хімічнай зброі, аб неадкладным спыненні ўсіх ядзерных выпрабаванняў, аб знішчэнні запасаў зброі масавага знішчэння і аб забароне яе вытворчасці ва ўсім свеце.

Аб'яднанне патрабуе таксама «забеспячэння міжнароднай бяспекі ў рамках Арганізацыі Аб'яднаных Нацый» і падкрэслівае, што адносіны паміж дзяржавамі павінны будавацца на падставе міжнароднага права.

СПАДРУЧНЫЯ КАТА ЭЙХМАНА ПРАДСТАЊУЦЬ ПЕРАД СУДОМ

ВЕНА. Як тут стала вядома, пракуратура Вены перадала ў мясцовы зямельны суд абвінавачвае заключэнне па справе бліжэйшых памочнікаў Эйхмана — нацысцкіх забойцаў Франца Новака і гауптштурмфюрэра СС Эрыха Раяковіча. Яны актыўна садзейнічалі ажыццяўленню страшэннага фашысцкага плана так звананага «канчатковага вырашэння яўрэйскага пытання», арганізаваўшы дэпартацыю дзесяткаў тысяч галандскіх грамадзян у нацысцкія лагеры смерці.

КАК ОТЛИЧИТЬ ПРАВДУ ОТ НЕПРАВДЫ

Мы публикуем высказывания китайских руководителей и выдержки из документов ЦК КПК. Они сделаны в последние пять—семь лет. Каждый, кто сопоставит эти цитаты, увидит разительные перемены в позиции пекинских лидеров. Это—крутой поворот на 180 градусов в принципиальных вопросах теории, политики, партийной и государственной практики.

МЕЖДУНАРОДНОЕ ЗНАЧЕНИЕ XX СЪЕЗДА КПСС

КПСС, творчески применяя марксистско-ленинскую теорию, обеспечила советскому народу непрерывные победы в строительстве новой жизни. Выдающимся образцом служит программа борьбы за построение коммунизма в СССР, выдвинутая XX съездом КПСС.

Из речи Мао Цзэ-дуна на юбилейной сессии Верховного Совета СССР 6.XI-1957 г.

XX съезд КПСС является важнейшим политическим событием, имеющим мировое значение.

Из политического отчета ЦК КПК VIII съезду КПК, сделанного Лю Шао-ши 15.IX-1956 г.

XX съезд КПСС... оказал огромное влияние не только на КПСС, но и на другие коммунистические партии всех стран мира.

Из доклада генерального секретаря ЦК КПК Дэн Сяо-пина VIII съезду КПК 16.IX-1956 г.

Мы неизменно считали и считаем, что многие выдвинутые на XX съезде Коммунистической партии Советского Союза взгляды относительно международной борьбы и международного коммунистического движения в современную эпоху являются ошибочными и идут вразрез с марксизмом-ленинизмом.

XX съезд КПСС явился первым шагом, с которого руководство Коммунистической партии Советского Союза начало свое движение по пути ревизионизма.

Из редакционной статьи «Жэньминь жибао» и «Хунци» от 6.IX-1963 г.

НОВАЯ ПРОГРАММА КПСС

Настоящий съезд КПСС примет новую Программу партии. Эта Программа выдвигает величественный план строительства советским народом коммунизма под руководством КПСС... Советский народ вместе с народами других социалистических стран прилагает огромные усилия в деле отстранения мира во всем мире, смягчения международной напряженности, осуществления всеобщего разоружения, мирного сосуществования государств с различным общественным строем и оказания поддержки национально-демократического движения в Азии, Африке и Латинской Америке.

Из выступления Чжоу Энь-лая на XXII съезде КПСС 19.X-1961 г.

Программа Коммунистической партии Советского Союза представляет собой грубую ревизию учения о пролетарской революции и диктатуре пролетариата, о пролетарской партии — этого кардинального вопроса марксизма-ленинизма...

Программа Коммунистической партии Советского Союза направлена против революций народов, которые все еще находятся под господством империализма и капитализма, направлена против доведения революции до конца народами, уже вставшими на путь социа-

лизма, и на сохранение и реставрацию капитализма.

Из редакционной статьи «Жэньминь жибао» и «Хунци» от 6.IX-1963 г.

КУЛЬТ ЛИЧНОСТИ

Борьба против культа личности, развернувшаяся на XX съезде КПСС, поистине является великой и мужественной борьбой советских коммунистов и советского народа, сметающей идеологические препятствия на пути движения вперед...

КПК приветствует большие успехи, достигнутые Коммунистической партией Советского Союза в имеющей историческое значение борьбе против культа личности.

Из статьи «Об историческом опыте диктатуры пролетариата», написанной на основе материалов расширенного заседания Политбюро ЦК КПК от 5 апреля 1956 г.

Так называемая «борьба против культа личности», развернутая руководством Коммунистической партии Советского Союза, вовсе не имела своей целью восстановление «ленинских норм партийной жизни и принципов руководства». Наоборот, эта «борьба» означает отход от учения Ленина о взаимоотношениях между вождями, партией, классом и массами, отход от принципа демократического централизма в партии.

Из редакционной статьи «Жэньминь жибао» и «Хунци» 13.IX-1963 г.

ПОМОЩЬ СОВЕТСКОГО СОЮЗА КНР

Давайте посмотрим, кто спроектировал и оснастил для нас так много важных заводов? Разве США? Разве Англия? Нет. Не они. Только Советский Союз идет на это потому, что он является социалистической страной, является нашим союзником.

Из выступления Мао Цзэ-дуна на заседании Верховного государственного совещания КНР 27.II-1957 г.

Советский Союз, не щадя своих сил, неуклонно оказывает огромную и щедрую помощь другим братским странам. Такого рода помощь основана на принципах пролетарского интернационализма, равенства и взаимной помощи.

Из выступления Чжу Дэ в советском посольстве в Пекине 6.XI-1957 г.

В деле социалистического строительства в нашей стране советский народ оказывал нам всестороннюю, огромную и братскую помощь. Мы выражаем советскому народу, Советскому правительству и КПСС сердечную благодарность.

Из выступления Пин Чжэ-ня 10.XI-1957 г.

Вы посягаете на независимость и суверенитет братских стран, выступаете против того, чтобы братские страны в соответствии со своими потребностями и возможностями развивали свою экономику на основе независимости и самостоятельности.

Вы третируете экономически более или менее отсталые братские страны, выступаете против осуществления ими индустриализации своих стран,

стремитесь всегда держать их в положении аграрной страны, превратить их в ваш источник сырья и рынок сбыта товаров.

Вы третируете индустриально более развитые братские страны, упорно требуете от них отказа от производства традиционной продукции, превращаете их в подсобные предприятия, обслуживающие те или иные отрасли вашей промышленности.

Более того, вы переносите волчий закон капиталистического мира в область взаимоотношений с братскими странами.

Из письма ЦК КПК от 29.II-1964 г.

ВКЛАД СССР В ДЕЛО УКРЕПЛЕНИЯ МИРА

Советский народ под правильным руководством ЦК КПСС во главе с товарищем Хрущевым добился целого ряда огромных успехов в коммунистическом строительстве и внес важный вклад в дело объединения миролюбивых государств и народов всего мира для совместной борьбы за обеспечение мира и предотвращение войны.

Из приветствия Мао Цзэ-дуна XXI съезду КПСС 28 января 1959 г.

Советский народ, неуклонно проводя мирную внешнюю политику, внес великий вклад в дело установления равноправных, дружественных отношений между всеми странами, содействия сотрудничеству между народами и борьбы против агрессии и войны, за сохранение мира во всем мире.

Из телеграммы Чжоу Энь-лая А. А. Громыко 5.XI-1957 г.

Проводимая Советским правительством политика есть политика объединения с силами войны для борьбы против сил мира, объединения с империализмом для борьбы против социализма, объединения с реакцией различных стран для борьбы против народов всего мира.

Из заявления правительства КНР от 31 июля 1963 года.

Руководители Коммунистической партии Советского Союза следуют по стопам ликвидаторов, они ликвидируют внешнюю политику Октябрьской революции и идут по пути национализма и перерождения.

Из редакционной статьи «Жэньминь жибао» и «Хунци» от 22.X-1963 г.

МИРНОЕ СОСУЩЕСТВОВАНИЕ

Мы всегда стоим за осуществление мирного сосуществова-

ния стран с различным общественным строем.

Из выступления Чжоу Энь-лая на XXII съезде КПСС 19.X-1961 г.

Те, кто думают, что с империалистами можно достигнуть соглашения и можно обеспечить мирное сосуществование, лишь одурманяют себя.

Из выступления члена ЦК КПК Лю Нин-и на пекинской сессии ВФП.

НАЦИОНАЛЬНО-ОСВОБОДИТЕЛЬНАЯ БОРЬБА НАРОДОВ

Широкие народные массы всего мира с каждым днем все более убеждаются, что Советский Союз является могучим оплотом в борьбе за защиту всеобщего мира. Советский Союз всегда поддерживает угнетенные нации в их борьбе за свое национальное освобождение.

Из выступления Чжу Дэ 6.XI-1957 г. в советском посольстве в Пекине.

Советский Союз, подобно маяку, освещает путь эксплуатируемым и угнетенным народам.

Из телеграммы мэра Пекина Пын Чжэня исполкому Моссовета 6.XI-1957 г.

Руководство Коммунистической партии Советского Союза, стремясь как только возможно признать национально-освободительное движение, не считается ни с чем, ни с азбучными истинами марксизма-ленинизма, ни с совершенно очевидными фактами... Политика Коммунистической партии Советского Союза в национально-колониальном вопросе есть не что иное, как ревизионистская политика обанкротившегося II Интернационала.

Из редакционной статьи «Жэньминь жибао» и «Хунци» от 22.X-1963 г.

ЕДИНСТВО КОММУНИСТИЧЕСКОГО ДВИЖЕНИЯ

Коммунистическая партия Советского Союза и советский народ прилагают неустанные усилия и добились больших успехов в деле укрепления сплоченности международного коммунистического движения, усиления мощи социалистического лагеря, а также объединения сил миролюбивых государств и народов на борьбу за упро-

Так говорили китайские руководители вчера и вот что говорят они сегодня. Комментарий излишни! Пекинские лидеры выдают себя с головой, и всем видна их лживость, безответственность, бесчестность.

Рассказ мангольского студента

УЛАН-БАТАР. Пад загалойкам «Нікому не ўдасца адмаўляць незалежнасць Мангольскай Народнай Рэспублікі» газета «Унэн» апублікавала замітку С. Чагцала, былога студэнта Пекинскага інстытута замежных моваў.

Аўтар гэтай заміткі, перададзенай агенцтвам Манцамэ, піша, што некалькі гадоў таму назад ён, закончыўшы ва Улан-Батаре поўную сярэднюю школу, разам са сваімі таварышамі паехаў вучыцца ў Кітай. «Мы

спадзяваліся, што наша мара вучыцца ў КНР здзейсніцца без перашкоды і непрыемнасцей. Але праз некаторы час пасля таго, як мы прыехалі ў Пекін, справа павярнулася зусім пайшаму».

Аднойчы на занятках па гісторыі Кітая, да вялікага нашага здзіўлення, расказвае С. Чагцала, мы ўбачылі палітычную карту свету, надрукаваную, відавочна, у КНР, на якой не была абазначана наша незалежная краіна—Мангольская Народная Рэспубліка. Зразумела, якое засмучэнне выклікала гэтая карта ў нас—мангольскіх студэнтаў.

Адзін студэнт з Непала тут жа спытаў кітайскага выкладчыка, які вёў заняткі, «чаму на гэтай палітычнай карце свету не абазначылі Мангольскую Народную Рэспубліку?» «Таму што

чаеце міра, смягчение международной напряженности и предотвращение опасности войны».

Из выступления Чжоу Энь-лая 28.I-1959 г.

Руководство КПСС нарушает нормы взаимоотношений между братскими партиями, установленные Декларацией и Заявлением, игнорирует принцип независимости и равноправия братских партий, упорно стремится установить в международном коммунистическом движении свое феодально-патриархальное господство и превратить отношения между братскими партиями в отношения между «отцом и сыновьями».

Из редакционной статьи «Жэньминь жибао» и «Хунци» от 4.II-1964 г.

ВСЕОБЩЕЕ РАЗОРУЖЕНИЕ

Советское правительство — решительный и последовательный борец за всеобщее разоружение...

Полное разоружение — это настоятельное требование миролюбивых народов всего мира, это неодолимое течение современной международной обстановки.

Из передовой статьи «Жэньминь жибао» от 21.IX-1959 г.

Некоторые считают, что предложения о разоружении могут быть осуществлены при условии существования империализма. Это — несоответствующая действительности иллюзия.

Из выступления члена ЦК КПК Лю Чан-шэна в июне 1960 г.

ЯДЕРНОЕ ОРУЖИЕ

Поскольку Советский Союз добился больших успехов в производстве ядерного оружия, Китаю, очевидно, незачем налаживать производство такого оружия, тем более, что оно очень дорогостоящее».

Из заявления Мао Цзэ-дуна в сентябре 1958 г.

Китай непременно создаст самое совершенное ядерное оружие. Для этого потребуется возможно несколько лет. Но мы обязательно начнем производство ядерных бомб, даже если для этого нам придется остаться без штанов.

Из заявления Чэнь И японским журналистам в 1963 г.

тады, калі гэтая карта выйшла ў свет,—адказаў выкладчык,— яшчэ не было Мангольскай Народнай Рэспублікі. «Як жа так! Тут абазначана КНР. Не было ж тады і яе!»—задаў пытанне непальскі студэнт, на што выкладчык нічога не мог адказаць.

Адным словам, піша аўтар, выкладчык Пекинскага інстытута замежных моваў з дапамогай гэтай карты ўсяляк стараўся, каб кожны студэнт паверыў, быццам бы з даўніх часоў не існавала мангольскай дзяржавы, што яна была часткай Кітая.

У замітцы гаворыцца аб тым глыбокім абурэнні мангольскіх студэнтаў, якое выклікала ў іх кітайская прапаганда, накіраваная на раз'яднанне радыё сацыялістычнага лагера і сусветнага камуністычнага руху.

ЯНЫ ЖЫВУЦЬ ПАД МІРНЫМ НЕБАМ

ДЫНАМАУЦЫ МІНСКА — МАЦНЕЙШЫЯ

Закончыліся ўсесаюзным спартоўным спаборніцтвам асабістага першынства «Дынама» па фехтаванні. Права ўвайсці ў склад зборнай каманды таварыства і ўдзелу ў маючым адбыцца першынстве Савецкага Саюза аспрэчвалі лепшыя фехтавальшчыні. Рапірыст Уладзімір Юфераў упершыню стаў чэмпіёнам таварыства, абыйшоўшы вопытных майстроў рапіры. Мінскія шпажысты па праву лічацца мацнейшымі не толькі ў дынамаўскай арганізацыі. Упэўнена, без адзінага паражэння ў фінале, тытул чэмпіёна заваяваў ва ўпартых падымках на шпагах мінчанін Аляксей Ніканчыкаў. Спартоўцы на шаблях прайшлі пры перавазе масівчоў.

РЭКОРД ПАРАШУТЫСТАК

Група парашутыстак Мінскага авіяспартклуба — В. Зубава, І. Няхай, О. Карлоўская, Н. Калтовіч, Л. Бягун і А. Астапчык устанавілі новы сусветны і ўсесаюзны рэкорд на дакладнасць прыземлення. Зрабішы скачок з вышыні дзве тысячы метраў, яны адхіліліся ад цэнтара ўсяго на 4 метры 12,5 сантыметра.

У ДВАНАЦЦАЦІ кіламетрах ад Мінска, у пасёлку Сёмкаў Гарадок, да вайны быў створан дзіцячы дом. Тут выхоўвалася каля трохсот сірот. Дзеці вучыліся ў школе, працавалі ў майстэрнях, займаліся спортам.

Калі пачалася вайна, дзіцячы дом не ўдалося эвакуіраваць на ўсход. З прыходам немцаў частка дзяцей старэйшага ўзросту разбеглася па навакольных вёсках і знайшла прытулак у калгаснікаў. Астатнія 276 выхаванцаў засталіся на месцы.

Фашысты адразу ж зацікавіліся дзіцячымі домамі. Яны прызначылі дырэктарам нейкага Генералава — беларускага нацыяналіста, вернага гітлераўскага памагатага. У дзіцячым пачалося жыццё, поўнае трывогі і пакут. «Выхаванцы» іх білі, абкрадвалі. З таго мізэрнага пайка, які выдавалі фашысцыя «добрадзеі», дзецям амаль нічога не заставалася; яны галадалі, хадзілі раздзетымі і разутымі. Школа была закрыта. З выхаванцамі толькі праводзіліся гутаркі пра «вялікага фюрэра».

Так працягвалася да 1942 года, да таго часу, пакуль створаны ў Заслаўскім раёне партызанскі атрад «Штурм» не ўзмацнеў і не зрабіўся грознай сілай. Аднойчы да камісара атрада Фёдарова прыйшоў чалавек, які назваў сябе выхаванцам дзіцячага дома.

— Я не магу больш бацьчы пакат дзіцячымі, — сказаў ён. — Прашу вас узяць дом пад сваю ахову.

У той жа дзень Фёдарав накіраваў у дзіцячы дом групу ўзброеных байцоў. Тыя сустрэліся з Генералавым.

— Дзіцячы дом належаў і належыць Савецкай уладзе, таму мы патрабуем ад вас строгага выканання законаў нашай дзяржавы аб выхаванні дзяцей. — заявілі партызаны. — Вы павінны выконваць наступныя патрабаванні савецкіх законаў: тэрмінова спыніць збіванне дзяцей, забяспечыць ім харчаванне ў поўнай норме, выгнаць з ліку выхаванцаў і тэхнічнага персаналу тых, хто будзе злосна парушаць савецкія законы, забараніць антысавецкую прапаганду сярод дзяцей. Кожны месяц вы асабіста павінны дакладваць у партызанскі атрад, які ажыццяўляе паўнамоцтвы Савецкай улады ў раёне.

— У майм становішчы гэта зрабіць немагчыма. — развёў рукамі Генералаў.

— Не зробіце, будзеце адказваць перад нашым народам, — папярэдзілі партызаны.

Дырэктар паабяцаў. Але як толькі партызаны паехалі, ён сабраў выхаванцаў і накінуўся на іх з лаянкай, стаў пагражаць ім турмой за сувязь з партызанамі. Генералаў з'ездзіў у Мінск, выпраціў у акупантаў зброю — аўтамат, парабелум і некалькі пачак патронаў.

Аб усім гэтым адразу ж стала вядома ў партызанскім атрадзе. На гэты раз група нашых байцоў прыехала ў дзіцячы дом не вечарам, як некалькі дзён назад, а днём, калі Генералаў меней за ўсё чакаў іх. Здраднік спалохаўся да паўсмерці, выцягнуў з сейфа зброю і «паднёс» яе партызанам.

— Немцы мне далі, але я

спецыяльна для вас захаваў, — выдыгаў ён.

Размова з Генералавым была кароткай.

— Вы па-ранейшаму парушаеце савецкія законы, — заявілі яму партызаны. — Камандаванне атрада вызваліла вас ад абавязкаў дырэктара. Пакіньце дзіцячы дом не марудзячы. Калі з'явіцеся тут яшчэ раз, будзеце аддадзены пад суд.

Генералаў, задаволены тым, што партызаны не арыштавалі яго, уцёк у Мінск.

Што ён там гаварыў, невядома, толькі праз некалькі дзён на яго месца прыбыў новы дырэктар — Канькоў, былы супрацоўнік планава-фінансавога аддзела Мінскага аблана. Канькоў даў партызанам слова, што будзе дакладна і добрасумленна выконваць усе іх патрабаванні. І сапраўды, ён стварыў у дзіцячым доме больш-менш нармальныя ўмовы. Дзіцячым больш не білі. За раскіданне прадуктаў былі звольнены некаторыя выхаванцы. Байцы з атрада «Штурм», а потым з брыгады «Штурма-

Ішчэ больш гнісную правакацыю фашысты наладзілі глыбокай восенню 1943 года. Калі гітлераўская армія панесла велізарныя страты ў баях з Савецкай Арміяй і сотні тысяч раненых запоўнілі нямецкія шпіталі і бальніцы, немцам для захавання іх жыцця спатрэбілася велізарная колькасць крыві. У Сёмкаў Гарадок наляцелі фашысцыя медыкі. Яны загналі дзяцей у спальні і загадалі ім легчы на ложка. Для дзвярэй паставілі ўзброеную ахову.

— Зараз мы возьмем у

Але іншага выйсця не было. Абстаноўка складалася так, што трэба было дзейнічаць рашуча.

У гэты рашучы момант камандзір брыгады аддаў загад правесці падрыхтоўку да аперацыі па вывазцы дзяцей. Кожны атрад вылучыў па 10—15 падвод, прыгатаваў неабходную колькасць коўдраў, кажухоў, валёнак, хустаў. Для аховы абоза прызначылі спецыяльны атрад пад камандаваннем камандзіра роты Бацяна. Разведроты штаба брыгады наладзіла разведку дарогі. Да Сёмкава Гарадка былі высланы засады на выпадкі нечаканага з'яўлення праціўніка.

Камандаванне брыгады вельмі ўдала выбрала час правядзення аперацыі — у ноч на 14 лютага. Справа ў тым, што ў апошні тыдзень партызаны вялі амаль няспыннымі баі з карнікамі. 13 лютага бой пачаўся з раніцы і скончыўся толькі позня вечарам. Фашысты панеслі вялікія страты і к ночы з цяжкасцю дацягнуліся да сваіх гарнізонаў. Было відавочна, што яны да наступнай раніцы не змогуць зрабіць вылазкі.

— Таварышы, вы вельмі стаміліся, — звярнуўся камісар брыгады Фёдарав да партызан, — але вам сёння трэба яшчэ зрабіць адну высакародную справу — выратаваць дзяцей.

К чатыром гадзінам раніцы ад разведчыкаў, якія ахоўвалі дарогу, прыйшло паведамленне, што абоз рушыў у дарогу.

Праз некаторы час у вёску Сярэдняя заехаў даўгі абоз. З санак, каля якіх ішлі ўзброеныя партызаны, выглядалі ўхутаныя ў кажухі, коўдры, хусткі дзеці.

Кіраўнік экспедыцыі Бацяна далажыў:

— Таварыш сакратар райкома партыі! Ваша заданне па вывазцы дзяцей з Сёмкаў-гарадокскага дзіцячага дома выканана.

Рэбятам размясцілі па вёсках. Так беларускія дзеці былі пазбаўлены ад фашысцкага рабства.

Р. МАЧУЛЬСКІ,
Герой Савецкага Саюза,
былы камандзір партызанскага аб'яднання.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыйны газеті «Голас Радзімы».

НОЧ НА 14 ЛЮТАГА

вас на даследаванне кроў, — аб'явіў перакладчык. — Кладзіцеся і нічога не бойцеся. Гэта зусім не балюча.

Дзеці ўсе, як адзін, адмовіліся выканаць распараджэнне. Урачы спрабавалі іх угаворваць, але нічога не дапамагло. Пасля гэтага катывы пачалі хапаць дзяцей і сілкам укладваць іх у пасцелі. Дзеці, асабліва малыя, загаласілі. Пятнаццацігадовы хлопчык Сакалоўскі выбіў нагой падвойныя рамы і з крыкам: «За мной!» выскачыў у акно. За ім кінуліся астатнія, і хутка пакой апусцеў. Дзеці схаваліся ў лесе, прабылі там увесь дзень і ўсю ноч. Пад раніцу Сакалоўскі паслаў у дзіцячы дом разведку, якая выявіла, што немцы паехалі. Дзеці, прамерзлыя і галодныя, вярнуліся дадому. Сакалоўскі прызначыў вартавых, якія папярэджвалі дзяцей аб з'яўленні немцаў. Дзеці па камандзе адразу ж зніклі ў лесе.

У першыя дні новага, 1944 года партызаны даведаліся, што фашысты намерваюцца вывезці выхаванцаў дзіцячага дома ў Германію. Каб папярэдзіць гэта, сакратар падпольнага райкома партыі Іван Фёдаравіч Дубовік і камандаванне брыгады «Штурмавая» вырашылі вывезці дзяцей у размяшчэнне партызанскіх атрадаў. Але як гэта зрабіць? Калі вывозіць маленькімі групамі, дык фашысты абавязкова заўважаць знікненне дзяцей і прымуць меры да аховы дзіцячага дома або адразу ж эвакуіруюць яго. Трэба было адразу забраць усіх дзяцей. А гэта практычна амаль немагчыма. Для перавозкі 276 дзяцей трэба не менш 50 падвод. Да таго ж было вельмі халоднае надвор'е, а ў дзяцей не было зімовага адзення, абутку. Але і гэта яшчэ не галоўная перашкода. Самае складанае заключалася ў тым, што размяшчэнне брыгады было акружана амаль суцэльным ланцюгом варожых гарнізонаў.

У адзін з красавіцкіх дзён у дзіцячы дом прыехала звыш дзесяці немцаў у белых халатах. Урачы расклілі іструменты і сабралі дзяцей, але ніводнае дзіця не падыйшло добраахвотна да ўрачоў. Тады фашысцыя эскулапы пачалі хапаць дзяцей і насільна рабіць ім уколы. Дзеці паднялі страшэнны крык, у страху згрудзіліся ў кутках вялікай залы. Яны крычалі: «Лепш забіце нас, але ўколы рабіце не дадзім». Урачэбная камісія не вытрымала дружнага адпору і паехала ні з чым.

Помнікі, абеліскі... Колькі іх стаіць над магіламі, пакінутымі на Беларусі другой сусветнай вайной!

На здымку: помнік спаленым жыхарам вёскі Хатынь Лагойскага раёна.

Фота В. ДУБІНКІ.